
LÕIMUV EESTI 2030 STRATEEGIAPROTSESSI MÕTTEHOMMIKUD, 2 OSA

Seoses kehtiva lõimumisvaldkonna arengukava lõppemisega on Kultuuriministeerium käivitanud jätkustrateegia Lõimuv Eesti 2030 koostamise. Arengukava **üldeesmärgiks on luua tingimused, et Eesti ühiskond oleks lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osaleksid aktiivselt ühiskonnaelus ja jagaksid demokraatlikke väärtusi**. Uue lõimumiskava tegevused on suunatud nii eesti emakeelega inimestele, pikaajaliselt Eestis elanud eesti keelest erineva emakeelega inimestele, uussisserändajatele (sh tippspetsialistid ettevõtlikes, üliõpilased jne) ja pagulastele, samuti tagasipõrdujatele.

Kultuuriministeerium kutsus lõimumiskava koostamise raames kokku 9 seminari, mille eesmärk oli kaardistada lõimumisega seotud väljakutseid Eestis ning pakkuda välja võimalikke lahendusi. Esimeses faasis toimusid kohtumised noorteorganisatsioonide ning noorsootööd korraldavate institutsioonidega, suuremate tööandjatega, meediaväljaannete esindajatega ning iduettevõtte ja tehnoloogiasektori ettevõtetega (kokkuvõtte kohtumistest avaldatud www.kul.ee/LE2030). Teises faasis toimusid järgmised arutelud:

- 8. aprillil: alushariduse teemal
- 9. aprillil: üldhariduse teemal
- 10. aprillil: kutsehariduse teemal
- 11. aprillil: kõrghariduse teemal
- 12. aprillil: spordi ja liikumisharrastuse teemal

Mõttehommiikute arutelude kokkuvõtted:

I MÕTTEHOMMIK ALUSHARIDUSE TEEMAL

PEAMISED VÄLJAKUTSED:

- Alustada tuleb õpetajatest, nende oskustest, teadmistest ja hoiakutest. Õpetajatel ei ole sageli piisavalt teadmisi mitmekesisuse teemadega tegelemiseks. Piisavalt ei pakuta temaatilisi koolitusi ega korraldata teadlikkust tõstvaid tegevusi.
- Lõimumistegevuste elluviimisel tuleb arvestada ka eestikeelsete laste vanemate hoiakute ja hirmudega, mis enamasti tulenevad vähesest teadlikkusest ja samuti peegeldub selles ühiskonnas üleval olevad pinged. Koostöö lapsevanematega peaks olema senisest aktiivsem.
- Vähesest teadlikkusest ja ettevalmistusest tulenevad pinged klassiruumis – näiteks ei pruugi õpetaja osata käituda olukorras, kui lapsed räägivad omavahel mõnes muus keeles.
- Puudu on uuenduslikest õppevahenditest (nt mujal maailmas edukat kasutamist leidnud piktogrammidest), pole piisavalt infot olemasolevate meetodikate ja õppimist toetavate materjalide kohta. Samuti tuleb jätkuvalt tegeleda õpetajate valmisolekuga uuenduslikke keeleõppemetoodikaid kasutada.
- Lasteaegades ei ole piisavalt venekeelseid logopeede, et lisaks eesti keele omandamisele oleks tagatud ka emakeele areng. Siin on vajalik koostöö peredega. Tähelepanuta ei

tohiks jätta muu emakeelega õpilaste (ja ka õpetajate) stressi, mis tuleneb teises keele- ja kultuuriruumis hakkamasaamisega.

- Vähene koostöö piirkonna eri haridus- ja kultuuriasutuste vahel, et tagada tegevuste koordineeritus.
- Lõimumise teemad pole piisavalt integreeritud ülikoolide õppekavadesse.
- Nii nagu ühiskonnas tervikuna, ei puutu ka eesti- ja venekeelsed õpetajad omavahel piisavalt kokku, puuduvad toimivad vahetusprogrammid lasteaedade vahel üle Eesti.
- Suureks murekohaks on venekeelsete õpetajate madal eesti keele oskuse tase. Õpetajana on vajalik osata eesti keelt paremini kui pelgalt suhtlustasandil. Asutuse pidaja vastutus keelenõuete järgmise osas peaks olema selgem. Keeleõppe võimaluste rohkus ja mitmekesisus õpetajatele (sh ka inglise keel) vajab kindlasti edasi arendamist.
- Lasteaedades on suureks probleemiks õpetajate ja tugipersonali puudus. Tugev õpetaja kui eesti keele kandja on lõimumisprotsessi aluseks. Kõik saab alguse õpetajate töö vähesest väärtustamisest. Kuna töötasud ei ole konkurentsivõimelised, on raske leida spetsialiste. Ülikoolides hetkel üldõpetajate eestikeelsed õppekavad küll täituvad (venekeelse puhul mitte), kuid lõpetajad ei lähe sageli lasteaedadesse tööle.

VÕIMALIKUD LAHENDUSED:

- Kõik lasteaedades töötavad õpetajad peaksid läbima keelekümblusmetoodika koolituse ning lõimumise teemad tuleks senisest tihedamalt viia sisse ülikoolide õppekavadesse. Ülikoolides tuleks suurendada LAK-õppe moodulite arvu.
- Ühiskondlikult tervikuna ja läbi kõikide haridusastmete tuleb tegeleda väärtushoiakute muutmisega. Senisest rohkem tuleks jagada lõimumisega seotud infot, et see jõuaks kõikide sihtgruppideni. Oluline on tegeleda põhjendamatute hirmude maandamisega, kaasates sellesse ka sotsiaalmeedia võimalused.
- Toetada eesti- ja venekeelsete lasteaedade ja õpetajate omavahelist koostööd. Heaks näiteks on need lasteaiad, kus on nii eesti- kui venekeelsed rühmad. Lisaks tuleks toetada ühiste koostööprojektide läbiviimist, et toetada otsekontaktide tekkimist ja arengut.
- Laiendada õpetajate praktikavõimalusi. Töövarjudega tuleks alustada võimalikult vara, et selle elukutse valijad teaksid, mida tähendab lasteaias töötamine. Juba töötavate õpetajate puhul kaaluda vahetus- ja rotatsiooniprogrammide elluviimist eri regioonide vahel, et anda venekeelsetele õpetajatele eestikeelses lasteaias töötamise kogemus ning vastupidi. Tuua sisse mitmekeelse õpetaja suund.
- Võimaldada töökohapõhist tasemeõpet õpetajaabidele ja assistentidele, et seeläbi leevendada õpetajate puudust. Ümberõppevõimaluste laiendamine. Õpetajaabide finantseerimise suurendamine, õpetajaabidele suunatud koolitused.
- Rohkem oodatakse praktilise sisuga koolitusi, samuti heade praktikate vahetamist eri Eesti lasteaedadega, aga ka kogemuste vahetamist välisriikidega (õppevisiidid ja nt Põhjamaade praktikatega tutvumine). Info koolituste kohta peaks olema operatiivsem. Koolitusvajaduse kaardistamisel tuleks lähtuda lõimumise teemade olulisusest. Ühised koolitused nn tandemõppe meetodina (eesti- ja venekeelsed õpetajad), ühisürituste korraldamine.
- Jätkuvalt tuleb tegeleda lasteaedade juhtimiskvaliteedi ja -kultuuri arendamisega. Lõimumisega seotud teemad peaksid olema kvaliteedihindamisel olulisel kohal.
- Kaasata hoolekogusid senisest enam haridusasutuste juhtimisse. Küsida laste arvamust neis puudutavates küsimustes. Integreerida lapsevanemaid keeleprogrammidesse (nt ühised keelekohvikud).

II MÕTTEHOMMIK ÜLDHARIDUSE TEEMAL

PEAMISED VÄLJAKUTSED:

- Kakskeelne haridussüsteem (eraldi koolid erinevate õppekeeltega) /ressursside vajadus.
- Uuenduslik kool versus aegunud hoiakud (erinevatel tasanditel – seadus – töötajad).
- Ühtsete printsiipide puudumine teise emakeelega laste puhul/toetamisel (võrdsed võimalused erinevatel tasanditel ja üle Eesti).
- Institutsioonide vahel ei ole selgust (kõik vastutavad, keegi ei võta juhtrolli) laste koolikohustuse täitmisel („suur pilt“).
- Haridusasutused ei ole piisavalt valmis lõimumisega tegelema.
- Hargmaised pered. Hargmaisuus – võimalus õppida välismaal olles Eesti haridussüsteemis.
- Eesti keel ei ole atraktiivne (pikaajalistel teisest rahvusest inimestel madal motivatsioon õppida eesti keelt). Piisavalt ei ole otsekontakte.
- Murekohaks on õpetajate ettevalmistus („lõimivaid aineõpetajaid pole“).
- Eesti õpilaste suhtumine teistesse keeltesse.
- Riiklikult ei ole piisavalt tegeletud venekeelse põhikooliga. 1/3 vene põhikooli lõpetanutest ei omanda eesti keelt → Õpetajate puudus → õpetajakoolituses puudub keelekümblusmetoodika õpe → ülikoolid pole võtnud omaks.
- Suhtumine, et keeli peavad õppima vaid venekeelsed lapsed.
- Kodu kohustus pakkuda emakeele ja kultuuriõpet (teise kodukeelega lapsed).
- Eripedagoogika roll õpetajakutse omandamisel (ülikoolid ajast maas).
- Tahte puudumine – oskuste puudumine - suhtumine, et lähevad kohe ära.
- Rahvusvaheline kool: probleemiks on see, et lapsed oskavad vaid emakeelt, võõrkeeli ei valda; kallis õppemaks, mille maksab kinni lapsevanem (enamasti IT sektori töötajad, Aasia riigid, põhja-Aafrika, endised SRÜ riigid, Türgi); õpetajate meelitamine on keeruline (palk, käehoidmine).
- Erinevad kultuuriruumid, eriti tunnetav Ida-Virumaa puhul. Huvi puudumine kohaliku kultuuri vastu. Hoiakud tulevad kodust ja õpetajatelt. Elu kese on Peterburi ja Moskvaga (puudulik side Eestiga).
- Õpetajad ei osale eesti keele kursustel. Õpetajate mentaalne valmisolek, ligipääs tugiteenustele.
- Koolides on tööl õpetajad, kelle kvalifikatsioon ei vasta nõuetele (1-aastaste lepingutega). Kool ei tee aktiivset värbamist kvalifitseeritud õpetajate tööle saamiseks.
- Traditsioonilisuse jäikus „meil on alati nii olnud“, umbusk uuendustesse „traditsiooniline on turvaline“.
- Vanemate hirm ja teadmatus (teistsuguste haridusmudelite osas), vanemate teadmatus oma ja laste õigustest. Vanemate vähene kaasatus kultuuri/haridusruumi. Vanemate (kogukonna) valik (vene)keelseks õppeks. Mugavustsoon – vanemad ei oska oma aidata. Muukeelsete vanemate hirm „kaotada“ last (eesti koolis). Vanemad ei oska eesti keelt.
- Vähene praktika ja eeskujude puudumine.
- Kogukondlik hirm mitmekeelse hariduse suhtes.
- Kooli valmisolek muukeelse perega toimetulekuks (kogemuste puudus).
- Sisserändaja ligipääs kooliharidusele, uussisserändajate valikud (nt see, et vene keelt valdavad uussisserändajad valivad pigem vene õppekeelega kooli). Sisserändajate keeleõppe tugi alakasutatud.
- Õppematerjalide vajadus.
- Erinevad praktikad, kuidas muukeelset last õigesse kooliastmesse määrata.
- Kaasava hariduse teadvustamine.
- Teine kodukeel ei ole erivajadus – see mall vajab muutmist

- Personali puudus haridussüsteemis (eesti õppekeelega õpetaja vene õppekeelega koolis). Õpetajate läbipõlemine (need, kes on jäänud).
- Puudub suhtlemisvõimalus erinevate keele/kultuurigruppide vahel.
- Puudub piisav tugi haridusasutustele (süsteemitus, projektipõhisus).
- Keeleõpe ei vasta standarditele (vanad õppekavad).
- Erineva religioosse taustaga õpilased haridussüsteemis.

VÕIMALIKUD LAHENDUSED:

- Teistest keeleruumist lapse pearaha koefitsient – tugiteenused, materjalide arendamine
- Koolides (direktorite ja õpetajate) tasandil tuleb keskenduda lapse heaolule, eriti algusklassides, mitte takistustele või keeleoskusele.
- Õpetajal peab olema arusaam mitmekultuurilisusest – on vaja luua tugisüsteemid mitmekesisusega hakkama saamiseks.
- Õpetajakoolitus - populaarsuse tõstmine ja kaasaegsus. Õpetajakoolituses rohkem praktikat → oskused tegeleda probleemse lapsega. Eesti haridussüsteemis oleks vaja rohkem empaatiat ja mõistmist õpilaste suhtes, loovad õpetajad. Hindamisvaba periood uutele õpilastele.
- Toetav õpikeskkond, vastav sisekujundus (nooled, suunaviidad ja olme).
- Koolireeglid peaksid toetama lõimumist, sh mentor või sõber klassist, kes aitab ja toetab; õpetajad (nt eesti keele õpetajad) võiksid suunata lapsi kohalikku meediat tarbima (loovülesanded); arvamusiidrid, kes kõnetavad noori, kanalid, kust noored saavad infot; õigusruum peab toetama õpetajate kvalifikatsiooni nõuete täitmist; koolipidaja (KOV) peaks toetama koole kvalifitseeritud õpetajate värbamisel.
- Programm „noored venekeelsesesse kooli“.
- INSA keelemajade õpetajate rakendamine üldhariduses.
- Erinevate koolide liitumine/koostöö kogemuste vahetus. Suurem koostöö koolitasandil, koolide vahel – süsteemsus. Haridusasutuste (igapäevane) koostöö, partnerlussuhted, ristpartnerlus.
- Keeleõpe ei tohi olla vaid tund, vaid keskkond. Hariduse lõimumine mitteformaalse õppe ja erinevate õpilastega.
- Vene põhikooli juht ja õpetajaskond → regionaalne toetus aeganõudev protsess → usaldus.
- Superstaari konkurss eesti keele õpetajatele.
- Hariduse viimine klassiruumist välja → uued meetodid.
- Vanemate kaasamine – raamidest välja, suurem kogukonna kaasamine.
- Info noortele tuleb suunata õigetesse kanalitesse.
- Koolide valmidus – paindlikkus – töö inimestega on muutunud (juhid, õppejuhid, personal, ruumipuudus, õpetajakoolituse sisu – lõimimise teema, lõimumise koordinaator kooli).

III MÕTTEHOMMIK KUTSEHARIDUSE TEEMAL

PEAMISED VÄLJAKUTSED:

- Õpetajate valmisolek ja ettevalmistus. Paljud õpetajad ei ole valmis uut õpikäsitlust praktikas rakendama. Täiendkoolitus ei aita teadmisi tegevusteks vormida.
- Vähene osalus rahvusvahelistes projektides (inimressursi nappus, vähe koostööpartnereid).
- Venekeelsete kutsekoolide õpetajate eesti keele oskuse tase on madal (vähene motivatsioon, õpetajate keskmine vanus on kõrge, tööandjate suhtumine ei loo eesti keele õppimiseks vajaliku motivatsiooni õpilastel). See omakorda piirab eestikeelsete noorte sisenemist teatud (peamiselt tehnilistele) erialadele, mida on Eestis võimalik omandada ainult vene keeles (nt kaevandamise ja keemiaga seotud erialad).
- Otsekontakte eesti- ja venekeelsete kutsekoolide, õpetajate ja õpilaste vahel on vähe. Õpilased ei suhtle omavahel piisavalt, kutsekoolides on nt õpilasesindused nõrgad, puudub ühine katusorganisatsioon, kes suudaks seista õpilaste eest. Töö- ja elukeskkond ei toeta lõimumist.
- Keeleõppe võimalused ei ole piisavalt paindlikud. Keeleõpe uusimmigrantidele väljaspool keskusi ei ole piisavalt kättesaadav.
- Info lõimumist puudutavate teenuste kohta on killustunud.
- Põhikoolid ei anna lõpetajatele vajalikku keeleoskuse taset.
- Suhtumise ja hoiakute küsimus, vajalik rohkem tolerantsust ja üksteisemõistmist.

VÕIMALIKUD LAHENDUSED:

- Keeleõppevõimaluste mitmekesistamine:
 - Intensiivsed kursused;
 - Paindlik lähenemine, mis arvestab osalejate vajadusi ja võimalusi;
 - Teemapõhised, tuues kokku sama eluvaldkonna esindajad;
 - Mänguliste ja uuenduslike meetodite kasutamine;
 - Tugiisikud kollektiivides;
 - Luua nn valikaasta keeleõppeks (mitte õppeaja pikendamise kaudu, vaid õppeaja sees, fookus erialakeele omandamisel);
 - Keeleõpe tööandja juures.
- Õpetajate ettevalmistus ja täiendkoolitus:
 - Õpetajate motiveerimine koolitustel osalemiseks;
 - Õpetajate vahetus- ja rotatsiooniprogrammid eri regioonide ja õppekeelega kutsekoolide vahel;
 - Koolitus- ja arendustegevuste regulaarsus ja stabiilsus, vähem projektipõhisust.
- Lõimumine kutsekoolide õppekavades:
 - Segarühmade loomine;
 - Lõimitud õppeained;
 - Kooli kogukonna (lapsevanemad, vilistlased, tööandja, kohalik omavalitsus) aktiivsem kaasamine kooli tegevusse;
 - Õpilasesinduste võimestamine ja koostöö tihendamine eesti- ja venekeelsete kutsekoolide õpilaste vahel.

Täiendavalt laekunud ettepanekud:

Ettepanek uue lõimumiskava tegijatele on kaaluda kutseõppeasutustele programmi, mille käigus venekeelsete õppegruppide õpilased veedavad osa õppest eestikeelsetes koolides/õpperühmades. Programmi eesmärk tuleks sõnastada numbriliselt: näiteks: Kolme aasta jooksul õpib 1000

venekeelset õppijat vähemalt 1 kuu/saavutama vähemalt ühe õpiväljundi eestikeelses keskkonnas. Igale eesmärgi ühikule tuleks kehtestada hind- seda tuleks arvutada nii, et see oleks atraktiivne eestikeelsele koolile nii sisuliselt kui ka majanduslikult. Raha taotlusvooru reeglitest üks peab kindlasti olema koostööleping venekeelse ja eestikeelse kooli vahel ning kvaliteedi kirjeldus-kindlasti on teil inimesi, kes seda kõike sõnastada ja korraldada oskavad.

IV MÖTTEHOMMIK KÕRGHARIDUSE TEEMAL

PEAMISED VÄLJAKUTSED:

- Väärtuskonflikt kogu ühiskonnas, kõrvale jäänud kogukonnad. See, mida täna ühiskonnas näeme, on pikaajaliste protsesside tulemus, mille tagajärgedega tuleb nüüd tegelema hakata.
- Eesti keele oskus – haridussüsteem ei valmista muukeelseid noori ette piisavalt heal tasemel eesti keele oskusega. Keeleoskuse tase tunnistusel erineb sageli reaalsusest. Mida rahvusvahelisemaks muutuvad meie ülikoolid, seda rohkem on siin ka välisõppejõude, kelle puhul kerkib samuti keeleoskuse küsimus.
- Välisõppejõudude ja -tudengite sotsiaalne ja kultuuriline lõimumine Eesti ühiskonda – huvi on olemas, aga võimalusi napib.
- Töö leidmine ja sotsiaalsete teenuste kasutamine (arstiabi, lasteaiakohad jne) välisõppejõudude peredel on keeruline. Puudub sotsiaalne elu ning tugivõrgustik.
- Välistudengitel on väga raske leida praktikavõimalusi, ettevõtetes ja organisatsioonides on puudus juhendajatest, kes oleksid valmis välistudengit toetama.
- Mitteformaalseid õppevorme ei kasutata ülikoolides piisavalt, sh keeleõppe läbiviimisel. Keeleõppemeetodid on vananenud.
- Vähene meediakirjaoskus ja -haridus, noored ei suuda kriitiliselt mõelda ja argumenteerida. Venekeelse kogukonna osalemine eesti meediaruumis on väike.
- Muukeelsete noorte osakaal tudengite hulgas on väiksem kui ühiskonnas, see tuleneb noorte karjäärivalikutest ja võimalustest õpingute jätkamiseks.
- Õppejõudude ettevalmistus ja valmisolek töötamiseks mitmekultuurilises keskkonnas on kohati vähene.
- Muukeelsetel tudengitel on võimalik ühe aasta jooksul õppida eesti keelt, aga seda võimalust aktiivselt ei kasutata, kuna ei soovita aastat kaotada.
- Infot keeleõppe võimaluste kohta pole piisavalt. Õppekavades pole ruumi täiendavate ainete lisamiseks. Mitte-EL üliõpilased peavad lõpetama nominaalajaga, mistõttu ei ole nende puhul vajalikku paindlikkust.
- Riigi suhtumine uussisserändajatesse (11% üliõpilastest on välistudengid) – kuidas tagada, et välistudengid rahuldaksid Eesti tööturu vajadusi ning kuidas motiveerida ülikoole, et nad toetaksid välistudengi liikumist ülikoolist tööturule?
- Välistudengid puutuvad kokku negatiivse suhtumisega (sh ahistamise ja kiusamisega), sotsiaalne integratsioon on raskendatud.

VÕIMALIKUD LAHENDUSED:

- Kõrgkoolide rahastus võiks sõltuda tudengite liikumisest tööturule (mitte karistus, vaid motivatsioon).
- Kohanemisprogrammis peaks kvalifitseeruma ka viisa alusel õppivad inimesed (hetkel on selleks vajalik isikukoodi olemasolu).
- Keeleõppemeetodite arendamine ja rakendamine praktikas.
- Sotsiaalse integratsiooni toetamine pikaajaliseks ja süsteemseks tegevuseks.
- Paindlikumad võimalused elamisloa alusel Eestis õppimiseks mitte-nominaalajal.
- Tugi sotsiaalteenuste pakkumisel (majutus, tervishoid). KOV-ide rolli suurendamine koostöö edendamisel.
- Õppejõudude ettevalmistus multikultuursilisuse ja kultuuridevahelise õppe teemadel (metoodikate kaasajastamine, õppematerjalid). Lisaboonused nendele õpetajatele, kes toetavad mitmekesisust/lõimumist oma tundides. Õppejõududele tegevused teises keskkonnas.

- Praktikaprogrammide toetamine, mis toetaks kiiremat lõimumist Eesti ühiskonda ja siinsele tööturule. Juhendamise toetamine.
- Keeleõppe intensiivkursused õpingute lõpus tööturule sisenemisel. Motivatsioonisüsteem nendele, kes soovib eesti keelt õppida. Alternatiivsed tegevused keeleõppeks (ekskursioonid, kultuuriüritused jne).
- Kasutada teiste riikide kogemusi. Jagada häid näiteid eesti ülikoolide vahel. Hea infovahetus ja kontakt muukeelsete piirkondadega.
- Soodustada eesti- ja välisstudengite kooselamist ühiselamutest.
- Meedia koolitused.

Täiendavalt laekunud ettepanekud:

„Luu nt linnavalituse eestvedamisel kohalike organisatsioonide liit, mis hakkab tegema koostööd välisstudengite ja -vilistlaste hoidmisel. Sellesse liitu peaks lisaks kohalikule omavalitsusele kuuluma piirkonna kõrgkoolid, tööandjad, töötukassa, tudengiorganisatsioonid ja muud asjakohased institutsioonid. Koos tuleks paika panna eesmärgid ja leida igaühe eelarvest ressursid tegevuste tegemiseks. Linna arengukavva ja kõigi asjaosaliste organisatsioonide arengudokumentidesse tuleks need eesmärgid sisse kirjutada, ja panna iga mõne aja tagant kirja ka konkreetsed tegevused seoses välisstudengite ja -vilistlastega. Need konkreetsed tegevused peaks adresseerima laia valdkonda. Muuhulgas selliseid küsimusi nagu:

- millistele õppekavadele välisstudengeid eelisvärvata;
- mis põhimõtetel stipendiume ja õppemaksust vabastust jagada;
- kuidas informaalset soodustada välisstudengite "juurte alla ajamist" (buddy programmid, mentorlusprogrammid);
- kuidas teavitada välismaalasi olemasolevatest keeleõppe võimalustest ja kuidas neid juurde luua;
- kuidas viia kokku praktikavõimalused ja välisstudengid;
- muud tööturule aitamise tegevused (kohtumised tudengite ja tööandjate vahel, karjäärinõustamised)
- kes ja kuidas lahendaks tudengite majutusküsimused;
- kes ja kuidas toetaks tudengite pereliikmeid;
- kuidas lahendatakse perearsti juurde pääsemine;
- kuidas lobistada ministriumitega, et sisserände regulatsioonid vastaks paremini tudengite ja välisvilistlaste vajadustele (siin all nt sellised küsimused: kuidas kõrgkooli motiveerida, et nad pingutaks selles suunas, et vilistlased eesti keele selgeks õpiks ja Eestisse tööle jääks; elamisloa pikendamise paindlikkus; kohanemisprogrammide juurdepääs jne);
- kuidas luua teadlikkust ja sallivust kohalikus elanikkonnas välisstudengite ja -vilistlaste suhtes;
- ülevaate omamine ja sideme hoidmine välisvilistlastega, kes lahkusid Eestist, et soodustada nendega koostööprojekte ja nende võimalikku naasmist Eestisse tööle.

V MÕTTEHOMMIK SPORDI JA LIIKUMISHARIDUSE TEEMAL

PEAMISED VÄLJAKUTSED:

- Üldine kaasatus (*inclusiveness*) ühiskonnas. Eesmärk peaks olema aktiivne kodanik, keelebarjääride lõhkumine saab toimuda läbi ühistöö. Kuna sportimine on seotud perekondade sotsiaal-majanduslike võimalustega, siis on teatud piirkondade lastele ja noortele vähem võimalusi sportimiseks.
- Spordiklubis on paljuski rahvuste põhised, klubiline tegevus on vabatahtlik, klubidel puudub suur, ühine ja jagatud eesmärk, mis neid kokku tooks. Samuti on problemaatiline treenerite keeleoskus.
- Tegelikuses puudub detailne statistiline ülevaade lõimumise näitajatest spordis ja liikumisharrastuses.
- Kehalise kasvatus tunnid ei täida oma funktsiooni, õpetaja roll on pidevas muutumises, eesmärk on anda edasi väärtusi.
- Spordis on peamine tähelepanu saavutustel, muud eesmärgid on kõrvalised. Asi saab alguse treenerite mentaliteedist.
- Treenerite ettevalmistus töös multikultuurilises keskkonnas on puudulik.
- Koolidel ei ole piisavalt vahendeid, et viia läbi koolidevahelisi projekte eri piirkondadest ja keeleruumist noortega.
- Ühise spordi inforuumi puudust, venekeelses inforuumis ei kajastata Eesti sporti.
- Alaliitudel puuduvad vahendid koolituste läbiviimiseks ja toetavate materjalide tõlkimiseks.
- Paljud spordialad Ida-Virumaal (aga ka teistel äärealadel) üldse puuduvad (nt käsipall).
- Alaliitude tasandil ei arvestata lõimumisega strateegiliselt, teema puudub alaliitude arengukavadest.

VÕIMALIKUD LAHENDUSED:

- Võimaluste loomiseks sõltumata elukohast ja piirkonnast tuleks avada koolide sporditaristu maksimaalselt huvilistele ja kasutajatele.
- Tõhustada spordialade vahelist kommunikatsiooni ja alaliitude omavahelist koostööd (nn noorteolümpia idee, mis mobiliseeriks kõiki noortesportiga tegelejaid sõltumata keeleruumist ja regioonist).
- Eriti tuleb tähelepanu pöörata 14+ noorte kaasamisele, kes vastasel korral kukuvad süsteemist välja. Näiteks kaaluda välisriikide (nt Island) eeskujul nn avatud klubide süsteemi rakendamist (algõpetuse tase, sisenemise lävend on madal, osalemine ei sõltu treenerist ega keelest).
- KOV-ides peaks olema huvihariduse nõustaja, kelle ülesannete hulka kuulub asutustevahelise koostöö koordineerimine.
- Ühislaagrite ja projektide korraldamine, sh piirkondade vahel (nt Saaremaa ja Narva noorte ühine laager). Keeleoskuse täiendamine ühistegevuste kaudu.
- Tõsta lastevanemate teadlikkust lõimumise teemadest.
- Alaliitude arengukavad peaksid edaspidi puudutama ka lõimumise teemat.
- Ühise inforuumi kujundamine, mitmekeelse spordiinfo tagamine, sh info kättesaadavus, info kiirus ja info läbimõeldus.
- Avatud linnalaagrite korraldamine (nt linnalaagrite nädal).
- Spordialade ja -rajatiste omavaheline lõimimine ning huvitegevuste andmebaasi koostamine.
- Rahvaspordiüritused ühendavad inimesi ja kogukondi. Tutvustada seeläbi eri spordialasid ja kaasata eri sotsiaalse ja kultuurilise taustaga vabatahtlikke.